

1862-07-07

AFSENDER

Titus Schouw

MODTAGER

Georgia Skovgaard

FAKTA

Dokumenttype:

Brev

Generel kommentar:

Læsevejledning

Brevet er transskriberet fortløbende

Foto 1 viser side 4 og 1

Foto 2 viser side 2-3

Foto 3 viser side 8 og 5

Foto 4 viser side 6-7

Foto 5 viser side 12 og 9

Foto 6 viser side 10-11

Foto 7 viser side 13

Foto 8 viser side 14

Afsendersted:

Potchefstroom, Sydafrika

Arkivplacering:

Mappe 5 nr. 50

DOKUMENTINDHOLD

Titus Schouw fortæller om sit ophold i Sydafrika.

TRANSSKRIFTION

Mappe 5

Brev nr. 50

Potscherfstroom d 7de Juli 1862

Kjære G. Nu gaar det over [?]. Da jeg seilede herved ventede jeg at see Elephanter og Strudse spadsere omkring paa Strandbredden for at modtage mig, og nu da jeg befinder mig paa 27 o SB 28 o ØL finder jeg en By, hvor Damerne gaa med Crinoliner og som vrimler af glimrende Boutiker, hvor man kan faa alt, hvad Hjertet begjære. Jeg antager, at man ved Ngami Søen finder Gasbelysning og en Jernbane til Algir, og Elephanter regner jeg allerede til undergaaede Dyr. Imidler Tid finder jeg dog Landet og hele Levemaaden her meget behagelig selv uden meerbemeldte store Dyr. Jeg har siden jeg sidst skrev reist langs med Vaaalfloden, den nordligste Arm af Orangefloden

●2●

Landet langs denne er temlig øde, det vil sige man kan være hist og her 2 a 3 Dage uden Menneskelige Boliger; det er store bølgeformige Flader bevoxede med langt Græs og paa sine Steder store Skove af tornede Mimosa Buske blandet med store Træer af samme Art. Landskabet minder mig særdeles om Jægersborg Dyrehave; Træerne ligne aldeles i Frastand storkronede Bøge og staa frit med Græsbevoxede Plainer imellem. Her igjennem slynger Floden sig, med afvexlende steile stenede Breder og jævnt nedad gaaende lerede Bakker næsten overalt bevoxede med tæt Krat; ind over Vandet hænge gamle store Piletræer, og paa mange Steder

●3●

minder Floden mig paafaldende om Kirsebærgangen fra Rysensteen Station til Vesterport. Her er naturligvis en Deel Vildt, mange Arter af Gazeller, enkelte Strudser, som i Forbigaaende sagt er noget af det morsomste, man kan jage; naturligvis fuldt op af Jacaler, Hyæner, vilde Katte; her skal endogsaa findes mange Løver, men de have ikke været høflige at vise sig, vi have ikke engang hørt dem om natten. Derimod have Hyænerne sunget ganske artigt i Cor med vore Hunde, til en behagelig Underholdning i den lang Vinternat. Hønsefugle vrimler her af navnlig af Perlehøns langs Floden, undertiden findes de saa

●4●

tæt som i et Phasaneri. Dagene her ere milde og behagelige som en klar smuk Septemberdag hjemme, men Nætterne ere kolde, is er ikke nogen Sjeldenhed, det er man saa vant til. Jeg vil kun anbefale fremtidige Reisende her at tage gode varme Klæder med helst Faareskindspelse. Livet her behager mig særdeles og jeg kan ikke erindre at have ført nogensinde et Liv mere overensstemmende med min Tilbørighed. Undertiden er Natten temlig lang og vanskelig at faa Hast paa og Aftenen lidt kjedelig naar man sidder og kryber sammen over Ilden; men Alt kan ikke være godt, og lidt Kjedeligt faaer man jo altid her i Livet; heldigt naar det kun er saa lidt

●5●

Vi reise kun langsomt, høist 3 danske Miil om Dagen, og stoppe lidt en heel Dag for at jage. Nu have vi ikke længer Muler for Vognen, men 14 Oxer og ikke mindre end 8 Rideheste, saa vi danne en heel lille Caravane. Det var først vor Hensigt at gaa lige Nord paa til en Kaferkonge som opholder sig nær ved Vendekredsen 24 o SB 26 o ØL. Men da vi vare komne noget paa Veien opgave vi det paa Grund af Efterretning om, at der grasserede Smaahopper hos samme Konge og paa Veien derop. Dersom Alt vil gaa efter Bestemmelse gaa vi nu endnu et Stykker Nord paa inden vi vil forlade Africa her op i den Transvalske Republik, hvor jeg haaber vi ville faa

●6●

Girafer at se, dersom ikke Alle Efterretninger ere falske, eller vi ere særdeles uheldige. Paa Grund af vor forandrede Reiseplan har jeg ikke faaet Brev fra Dig siden den 22 Mai da jeg fik dit Brev fra 26 Marts. Én Post er gaaet over uden at Du har faaet Brev fra mig, det beds undskyldt, det har sin Grund i den forandrede Reiseplan; vi kom ikke til den By, hvor jeg vilde have skrevet fra. Knuth var forsigtigere og skrev i tide; men det var rigtignok kun faa Dage efter midt sidste Brev. Overalt bliv ikke bange dersom |Du høre at | der kommer Brev hjem fra ham uden at Du har faaet fra mig; Du kan være overbeviist om han vilde øieblikkelig skrive til

●7●

Dig dersom der var hændt mig noget. Du siger i Dit sidste Brev, at jeg maaske ikke bryder mig om Dine Breve, det er naturligvis noget behageligt Nonsens, Du ikke kan mene. Jeg er naturligvis uhyre taknemlig for hvert Ord Du skriver, og netop det som er Ubetydeligheder for Dig hjemme bliver til Interessante Ting for mig, her 1000 Mile fra Dig og sætter mig ganske tilbage i Din Stue paa Øserbro, og jeg glemmer at jeg er i Africa. Derfor fortæl hvad Du vil, skriv hvad der falder Dig ind i

Øieblikket Alt er kjært naar Du sender det. Husk paa at Breve, i det Mindste er det min Mening, ikke ere videnskabelige Afhandlinger eller interessante Avisartikler; men en jævn Samtale mellem gode Venner. Saaledes betragter jeg

●8●

mit Skriveri; og derfor maa Du tilgive om mine Breve ikke ere saa interessante som Du maaske paa Grund af det interessante Thema havde Grund til at vente. I mange Retninger er det at beklage at vi begge ere saa uerfarne med [?Reiser] her i Africa; men det kan naturligvis ikke være andet, og jeg troer endda vi have gjort det ret godt efter Omstændighederne. Meest beklager jeg vor Mangel paa Plads i Vognen, vi maa naturligvis føre Masser af Proviant med os, men have ikke nær nok Plads for Alt, hvad vi burde have med. Vi kunne saaledes ikke tage det Mindste med af Skind og den Slags naturhistoriske Gjenstande som kunde

●9●

have Interesse hjemme. Vi burde have taget en Pakvogn med os; men det er nu bag efter.

Det er en ganske net lille By, jeg nu er i. Husene ligge spredte omgivne af stor Haver fulde af Frugttræer, Figner, Oranger og Apricoser. Gjennem Gaderne løbe aabne Vandledninger med det klareste Vand fra den nærliggende lille Flod. Det maa see venligt og net ud om Someren naar Træerne have Blade. Men her er meget civiliseret; Du kan tænke Dig her skal være en Concert paa Fredag til Fordeel for en ny Kirke.

Concertgiveren, en forhenværende hollandsk Officer, som nu er Spillelære her i Byen, foruden mange andre Ting

●10●

saasom: Organist, Fuldmægtig i et af Regjeringscontorene og Speculant i Alt hvad der kan tilbyde Fordeel, spiller endogsaa ret godt og er et ganske dannet Menneske. Naar man saa sidder om Aftenen og høre ham spille en eller anden Opera, og endelig til sidst faaer "Kong Christian staaer ved høien Mast" i Tilgift som en lille Artighed, saa kan man knap tro sig selv saa høit oppe i Africa; men hurtigt bliver man igjen sat ind i Situationen naar den halvnøgne Kaffer kommer ind i Stuen og bringer The. De egentlige Beboere her i Landet ere næsten alle af hollandsk Familie, og føre et ganske patriarkalsk Liv. Det er godmodige

●11●

ligefremme, gjæstfri men meget uvidende Mennesker. De minde mig uhyre om Bonden hjemme, navnlig den jyske. Deres første Spørgsmaal

er altid hvor |man| kommer fra og hvad man hedder; det andet om man vil tage en Kop Kaffe. De holde grumme meget af Mammon og gemme det helst paa Kistebunden. Konen sidder hele Dagen ved Kaffekjedlen, og Huset er i Reglen fuldt af gifte Sønner og deres Koner og Børn, som leve sammen med Forældrene. De gifte dem naturligvis meget tidligt her til Lands. Pigerne naar de ere 14 a 16 Aar Mændene 18-20. Deres Fornødenheder ere faa, have de blot Kaffe, en god Riffel og Skydehest, deres Pibe og en Faareflok ere de fuldkomne lyksalige. Og heri ligne de

●12●

ikke Jyden, de ville ikke gjøre den mindste Anstrengelse for at forbedre deres Kaar. Landet her er rigt, her er Skove med Gavntømmer, mange Mineraler, her kan gro Kaffe, Sukker, Tobak, Vi og alle Arter af Frugter, her er Rigdom af gode Græsgange og Overflod af Vand, men her er ingen Arbeidskraft. Landet har kun været beboet, jeg mener af Hvide, i de sidste 20 Aar, men har uden Tvivl en stor Fremtid for sig.

Jeg veed i Grunden ikke hvad jeg skal skrive meer, Du husker jeg er ingen stor Skribent; jeg kunde jo fortælle dig Jagteventyr naar vi ride Strudsen saa nær paa Livet saa vi kunne see dens Øine staa stive i Hovedet af Skræk og Dumhed, og dog forlade de ikke den Retning de engang har valgt; men kun et Øieblik er man den saa nær, benyt det, spring af og skyd, thi i det næste vil selv den bedste Hest være |langt| bag efter. Eller Zebraen (egentlig Quaga) som man efter 10 Minutters rasende Ridt har faaet saa træt saa man kan fange den. Men Jagt er herlig at opleve men kjedelig at læse om, og andet vil ikke falde mig ind nu at fortælle

●13●

Nu kun min Bedste Hilsen til alle Dine og til gode Venner fra Din hengivne Broder. Lad endelig Drengene være saa meget som muligt i den friske Luft, og lad dem ikke i Tidens Løb blive til disse blege, magre forlæste Studenter, som nu danne Danmarks Ungdom.

●14●

Tro mig, en sund stærk Natur er langt bedre en Lærdom som en Professor. Forvæn endelig ikke deres Maver med Olie eller Kinderpulver. Naturen hjælper sig dog altid bedst selv. Luft, Vand og Bevæglse ere de sundeste og bedste Lægemedler.

Din Broder

Titus S.

[illegible]

*Koninkrijk ROYAL NEDERLANDSCH KONINKRIJK
MUSEUM 12.9.880005 Nr. 5*

De afstroom d'g Tels
1861.
Sijne gaeen dat over
Arant. In jg seilde harned scaute
jig at een Eghanten of Timbor gaede
ontkring paa Timbroden fgs at moeloge
miz, og mû de jg bfinden met, paa
27° S B 28° O L. finder jg en By, hoer
Jauerne gas med Lindiner, og
sme orimter af glimreente Plouster
hoor men kan paa att. hoar Hjortet
hogiore. Jgy antager at man ved
Nigami Soen finder Gasbelyming
og en Foubane til Alger, og Elspas
regner jgy allerede til de meedergaard
Byr. Timidlen Tid finder jgy dog Landt
og hele Levensmaaden her meget bellegit,
selv inden meer bemeldte store Byr.
Jgy har siden jgy sidst skreev reist
laugs med Vaal floden, den noord-
lygte Arm af Orange floden.

Landet langs denne er temlig øde, mindre Floden mig pågældende
 det vil sige man kan være borte om Himmelsørgangen på Nyssestenen
 og her 2-3 Dage inden Menneskelige Station til Vesterport. Her er
 Boliger, det er store boligformige naturlige en del Bøtter mange
 Floder bevoxede med langt Gras og Bøtter af Jæger, enkelte Bødder, som
 på sine Steder store Skove af Brænd i Forbigående sagt er noget af det
 Menneske Bødder med store morionitter, man kan jage;
 Træer af samme Art. Landskabet naturligt og af Jæger,
 mindre mig særdeles om Jægerskøj Hjæner, vilde Hatter; her skal
 Dyrekøbe; Træerne ligne altså endogaa findes mange Løve; men
 i Træstaud storkronevi Bøge og de have ikke været saa høflige
 Staa frit med Græsbevoksede Plaan at ville sig, vi have ikke engang
 inuellaen. Her igjennem stanger hørt dem om Hatten. Derimod
 Floden sig, med afværende store have Hjørnerne siget ganske
 stuede Bredde og jævnt med ad antigt i Bøer med vore Hænder, til
 gaende Leende Bødder næsten en behagelig Underholdning i den
 overalt bevoxede med tæt Træ, ud lange Vinterset. Hønsfugle oriende
 over Vandet hange gamle store her af navnlig af Forlebens Leve;
 Piletræer, og på mange Steder Floden, undertiden findes de saa

mitte Skrivers; og derfor maa
du følge om mine Breve
ikke ere saa interessante som
du maa ske paa Grund af det
interessante Thema havde Grund
til at reise. I mange Retninger
er det at beklage at vi begge er
saa nærme med Næsten her
i Africa; men det kan naturlig
vis ikke være andet, og jeg
troer endda vi have gjort det
ret godt efter Omstændighederne.
Meest beklager jeg vor Mangel
paa Plads i Vognene; vi maa
naturligvis frøe Mængden af Pro-
viant med os; men have ikke
nær ved Plads for Althvad vi
burde have med. Vi kunne
endvidere ikke tage det Mindste
med at skrive og den Hags natur
historiske Gjenstande som kunde

Vi reise kun længere, hører
3 danske Mil om Løben, og
stopper trødt en heel Dag for et
jage. Nu have vi ikke længere
Muler for Vognene; men 14 Oger
og ikke mindre end 8 Rodehester,
saa vi danne en heel lille Caravan.
Det var først vor Hensigt at gaa
lige Nord paa til en Hæverhøje
som oppholder sig nær ved Vinde
breden 24° S B 26° Ø L. Men da
vi oere kunne seigt paa Veien
opgave vi det paa Grund af Efters-
retning om, at der græssede
Smashopper hos samme Flod
og paa Veien derop. Derom alt
vil gaa efter Bestemmelser gaa
vi nu endnu et stykke Nord paa
inden vi vil forlade Africa her op
i den Transvaliske Republik
hvor jeg haaber vi ville faa

gaafer at see, derimod ikke alle. Sige derimod der var haardt mig
Ofteretninger ere faldne; eller vi noget. Du siger i dit sidste Brev,
ere særdeles ukuelige. Paa Grund at jeg maatte ikke bygde mig
af vor forandrede Rejseplan om disse Brev, det er naturligt
her jeg ikke faaet Brev fra dig siden noget bekægtigt. Men du, du ikke
den 22 Mai da jeg fik dit Brev har men. Jeg er naturligvis
fra 26 Marts. En Post er gaaet ikke taknemlig for hvert Ord.
over inden at du har faaet Brev Du skriver, og netop det som er
fra mig, det bedes indskyldt, det Nødvendigheder for dig, kjennetegner
har sin Grund i den forandrede til interessante Ting for mig, her
Rejseplan; vi kom ikke til den 1000 Mile fra dig og sætter mig
dig hvor jeg vilde have skrevet ganske tilbage i den Time paa
fra. Minth var frugtbar og i Africa. Derfor fortal hvad du
skrev i Tide; men det var rigtigst i Gælden. Alt er hjært naas
kun paa dage efter midt sidste Du under det. Naar paa at Brev
Brev. Dertil bli ikke bange desom i det Mindste er det min Mening,
du kom at ikke ere videnskabelige Afhandlinger
du kommer Brev hjem fra ham eller interessante Avisartikler; men
inden at du har faaet fra mig; du en jaen Samtale mellem gode
han vare overbevist om han Væner. Læder betragter jeg
vilde gieblikkelig skrive til

i disse Lyden, der ville ikke gjøre den
mindste Anstregelse for at for-
bedre deres Haar. Landet her er
rigt, her er Næse med Jasminum,
Mange Mineraler, her kan gro
Kaffe, Sukker, Tobak, Vin og alle
Arter af Frugter, her er Rigdom af
gode Meisgangs og Bæverfod af
Vand, men her er ingen Arbid-
kraft. Landet har kun været bebøet
sig men af Slorde, i de sidste 20
Aar, men har uden Tvivl en
stor Fremtid for sig.

Jeg oved i Grunden ikke hvad jeg skal
skrive mere, da tænker jeg er ingen
stor Fortælling, jeg kunde jo fortælle dig
København, naar vi ride Thundren saa
naar paa Gæst saa vi kunne se den
Vind staa stive i Hovedet af Thrak og
Sværmhed, og dog forlade den ikke den Stilling,
de engang have valgt, men kun et
Pischel er man den saa nær, dengt det spring
af og skyld thi i det næste vil alle den sidste
Ned være tagt ofte. Eller sebaen (sættel, Jæge)
som man ofte i Minutten gænder lidt her først
saa trod saa man den først den. Den først er
stærk et glæde, men med det at tage over og andet
et, thi således er det
saa at fortælle.

III.
have Interesse kjæmme.
Vi havde have taget en Pakoog
med os, men det er nu tag
ofte. 28^d
Det er en gammel met alle by
jeg sin er i. Flange bys spredte
origione af store Haar fælte af
Frugthæder, Figner, Oranger og
Aprikoser. Jernene Gaderne
løbe ad den Vandledninger med
det bløede Vand, fra den nærliggende
lille Flod. Det man se rentlyst
og met sid om Tansenen naar
Træerne have Blade. Men her
er meget iiviliseret, da kan
tænke sig her skal være en Concert
paa Fredag til Torveel for en ung
Piske. Concertgioren, en
forhennevende hollandsk Officer,
som nu er Spillelare her i Byen,
foruden mange andre Thag

satione: Organet, Taldemagtes
 i et af Regjeringscontorerne og
 Spirituel i Alt hvad der kan tilhøre
 Fordeel, spilles endogsaa ret godt.
 og er et ganske dækket Mændske.
 Naar man saa sidder om Aftenen
 og høre ham spille en eller anden
 Opera, og endelig til sidst paa
 "Bong Christian staaer ved hørten
 Mast" i Tilgift som en lille
 Røstighed, saa kan man knap
 tro sig selv saa høit oppe i
 Afrika; men hurtigt bliver
 man igjen sat ind i Situation
 naar den halv nøgne Kaffer
 kommer ind: Stuen og bringer
 The. De egentlige Betjente ha
 i Landet ere næsten alle af hollandsk
 Familie, og føie et ganske pædagogisk
 alik Loo. Det er godmodige
 bespremmere, gjæstfri men meget
 uvidende Mændske. De minde
 mig især om Bonden hjemme,
 navnlig den jydsk. Saa første
 Spørgsmaal er altid hvor kommer
 fra og hvad man hedder, det andet
 om man vil tage en Krog Kaffe.
 De holde grimmene meget af
 Marmoren og gjenne det hele
 paa Antikvitet. Hønen
 sidder hele dagen ved Kaffejædding
 og Hønt er i Reglen fuldt af gifte
 Tønder og deres Høner og Børn, som
 leve sammen med Forældrene. De
 gifte den naturligvis meget
 tidligt her til Landt. Pigerne
 naar de ere 14 a 16 Aar Mandene
 18-20. Saa Tørstødvæbner ere
 faa; have de blot Kaffe, en god
 Piffel og Hydehest, deres Pile
 og en Taareflokt ere de fuldkomne,
 men tyfsalige. Og, heri bære de

Nu him min
Bedste Hustru
til alle sine og
til gode Venner.
fra din hengivne
Broder.

Lad endelig
Drenge være
så meget som
muligt i den
friske Luft; og
lad dem ikke i
Tidens Løb blive
til disse Plege, man
forlaster Høveder,
som nu dæmper
Danmarks Rydder.

Tro mig, en mind
stærk Natur er langt
bedre en Lærdom som
en Professor. Forvæn
endelig ikke deres
Maver med Olie
eller Kindespulver.

Naturen hjælper
isg dog altid bedst
selv. Luft, Vand
og Bevægelse ere
de mindste og
bedste Lægemidler.

Den Broder
Titus ?